Sapkowski - Konec světa

I.

Marigold opatrně sešel po schůdcích krčmy, v ruce dva pěnou přetékající korbele. S tichými nadávkami se protáhl skupinou kolem se hemžících zvědavých děcek. Prošel dvorkem, vyhýbaje se kravincům.

Kolem venku postaveného stolu, u něhož rozmlouval zaklínač se starostou, se už shromáždilo několik vesničanů. Básník postavil korbele a usedl. Okamžitě zjistil, že během jeho krátké nepřítomnosti rozhovor nepostoupil ani o píď.

"Jsem zaklínač, pane starosto," opakoval Geralt už čert ví pokolikáté a otřel si pivní pěnu ze rtů. "S ničím neobchoduji. Neverbuju chlapy do armády a neumím léčit rýmu. Jsem zaklínač."

"To je takové řemeslo," vysvětloval Marigold už čert ví pokolikáté. "Zaklínač, chápete? Zabíjí strigy a nestvůry. Kdejaké svinstvo ničí. Za peníze. Rozumíte, starosto?"

"Aha!" starostovo čelo, zorané hlubokými brázdami úporného přemýšlení se vyhladilo. "Zaklínač! To bulo tfá hnedle praviti!"

"No, přesně tak," potvrdil Geralt. "Tak se tedy rovnou zeptám - najde se tady pro mě nějaká práce?"

"Aaaa," starosta opět začal přemýšlet tak, že to až bylo vidět. "Robota? Jako oné... No... Nestvůry? Tážete se, nestvůry sů-li tu?"

Zaklínač se pousmál a přikývl, přetřel si přitom od kouře svědící víčko.

"Sů," přiznal starosta po delší odmlce. "Pohlédněte tamo, vidíte hory? Tam elfové žijů, tam ich království jest. Paláce ich, pravím vám, celé ze zlata ryzího vystavěné. Oho, pane! Elfové, pravím. Hrůza. Kdo vkročí do tého kraja, živ se nenavrátí."

"To jsem si myslel," odpověděl Geralt chladně. "Proto tam také nemám v úmyslu jít."

Marigold se drze rozřehtal. Starosta, přesně jak Geralt čekal, dlouho uvažoval.

"Aha," pronesl konečně. "Tak, tak. Sů tu i nestvůry jinačí. Z kraje elfského k nám, jak vidět, lezů. Ó, pane, sů a mnoho ich. Spočítat nelze. A nejhorší z nich Mora jest dojista. Pravdu dím, lidičky?"

"Lidičky" ožili a oblehli stůl ze všech stran.

"Mora!" prohlásil jeden z nich. "Ba, ba, pravdu starosta pravijů. Panna bledá, co po chalupách chodí za úsvitu a děcka z teho mřů!"

"A šotci," dodal druhý, voják z místní stráže. "Koňům ve stájích hřívy motajů!"

"A netopejři! Netopejři sů tu!" "A víly! Po nich člověka kopřivka obsypává!"

Následující minuty uplynuly intenzivním vypočítáváním nestvůr, ubližujících kolemstojícím domorodcům svými nectnými činy nebo jen pouhou existencí. Geralt a Marigold se dověděli o bludičkách a omamech, jejichž vinou poctivý chlap v opici nedokáže trefit domů, o poletuše, která létá a kravám mléko upíjí, o po lese běhající hlavě na pavoučích nohách, o koboldech v rudých čepičkách a hrozné štice, která trhá prádlo z rukou pradlen a co nevidět se pustí i do pradlen samotných. Samozřejmě se to neobešlo bez zpráv o tom, že stará Naradková lítá po nocích na koštěti a za dne úrodu kazí, že mlynář mouku mletými žaludy falšuje, a že jistý Duda, když hovořil o králi, nazval vladaře zlodějem a lotrem.

Geralt je klidně poslouchal, přikyvoval hlavou, předstíraje pozornost, položil několik otázek, týkajících se hlavně cest a topografie okolí, načež vstal a kývl na Marigolda.

"Nuže, buďte zdrávi, dobří lidé," řekl. "Co nevidět se vrátím a pak uvidíme, co se s tím dá dělat."

Mičky odjížděli kolem chalup a plotů, doprovázeni štěkajícími psy a hulákajícími dětmi.

"Geralte," ozval se Marigold, stoje ve třmenech a trhaje z větve, přečnívající zpoza plotu, jablíčko jako malované.

"Celou cestu naříkáš, že pořád hůř a hůř nacházíš nějakou práci. A z toho, co jsem před chvílí slyšel, docházím k závěru, že tu budeš mít co dělat až do zimy a ani si neoddechneš. Ty bys vydělal nějaký ten groš a já bych měl pár hezkých námětů na balady. A tak, prosím tě, vysvětli, proč jedeme dál!?"
"Marigolde, tady bychom nevydělali ani šilink."
"Pročpak?"
"Protože v tom, co ti lidé říkali, nebylo zbla pravdy."
"Prosím?"
"Žádné takové nestvůry, o nichž hovořili, nejsou."
"Ty si děláš srandu!" Marigold vyplivl jádro a hodil ohryzkem po chlupatém vořechovi, který se nějak příliš zaměřil na koňské ohony. "Ne, to není možné. Já ty lidi sledoval - a v lidech, to mi můžeš věřit, se já vyznám. Nezalhali ani slůvkem."
"Ne," souhlasil zaklínač. "Nelhali. Hluboce tomu všemu věřili. To ovšem skutečnost nijak nemění."
Básník se na čas odmlčel.
"Žádná z těch nestvůr... žádná? To není možné. Něco z toho, o čem mluvili, tu musí být. Alespoň jedno! Že mám pravdu?"
"Máš. Jedno je tu určitě."
"Aha! A copak?"
"Netopýři."
Vyjeli za poslední ploty, na cestu mezi řepkou žlutými záhony a ve větru se vlnícími lány obilí. Po cestě proti nim jely prázdné vozy. Bard přehodil nohu přes hrušku sedla, opřel loutnu o koleno a začal vybrnkávat tesknou melodii, čas od času mávaje rozesmátým podkasaným děvečkám, přicházejícím postranní cestičkou s hráběmi na půvabných ramenou.
"Geralte," promluvil najednou. "Ty potvory přece existují. Možná jich už není tolik, co kdysi, možná nečíhají za každým stromem v lese, ale přece jen jsou. Nezmizely. Proč si tedy lidi vymýšlejí navíc takové, které nejsou? A nejen to, oni dokonce tomu, co si vymýšlejí, věří. Proč? Geralte z Rivie, slavný zaklínači, nezamyslel ses ještě nad tím?"
"Zamyslel, slavný básníku. A znám příčinu."
"To jsem zvědav."
"Lidé," Geralt otočil hlavu, "si rádi vymýšlejí nestvůry a hrůzy. Sami si pak připadají méně odporní. Když pijí do němoty, podvádějí, kradou, bijí ženu opratěmi, moří hladem stařenky, ubíjejí sekerou do pasti lapenou lišku nebo šípem zastřelí posledního jednorožce na světě, rádi si myslí, že hroznější než oni je přece jen Mora, kradoucí se za úsvitu do chalupy. Pak je jim nějak lehčeji na srdci. A líp se jim žije."
"Zapamatoval jsem si to," prohlásil Marigold po krátkém odmlčení. "Zrýmuju to a složím o tom baladu."
"Slož. Nepočítej ale s velkým potleskem."
Jeli pomalu, zakrátko ale přesto ztratili z očí poslední chalupy vesnice. Brzy dorazili mezi zalesněné kopce.
"Hej!" Marigold zarazil koně a rozhlížel se. "Koukni, Geralte, není tu krásně? Idyla, ať mě čert vezme! Přímo pastva pro oči!"
Kraj za kopečky mírně klesal k rovným, plochým polím, rozdrobeným mozaikou různobarevných plodin. Uprostřed, kulaté a pravidelné jako lístek jetele, se leskly hladiny tří rybníků, obklopených tmavými pásy olší. Obzor vymezovalo zamlžené, šedé pohoří, tyčící se nad černou, beztvarou skvrnou boru.
"Jedeme, Marigolde."
Cesta vedla přímo k rybníkům podél hrází a v olšině skrytých stavidel, kde se to hemžilo divokými kachnami, husami, čápy a volavkami. Bohatství opeřenců bylo obdivuhodné, jelikož všude kolem bylo vidět stopy lidské činnosti - hráze byly ošetřované, obložené

rohožemi, stavidla zpevněná kameny a trámy. Propusti nebyly prohnilé a vesele bublaly vodou. V rákosí u rybníků bylo vidět čluny i prámy a z hladin čněly bójky nastražených sítí a vrší.
Marigold se najednou rozhlédl.
"Někdo za námi jede," pronesl vzrušeně. "Na voze!"
"Neuvěřitelné," zasmál se zaklínač, aniž by se ohlédl. "Na voze? A já si myslel, že zdejší obyvatelé jezdí na netopejrech."
"Víš, co ti řeknu?" zavrčel trubadúr. "Čím blíž jsme konci světa, tím ostřejší je tvůj vtip. Až mám strach z toho, kam to může dojít."
Jeli zvolna a jelikož byl vůz se zapřaženými dvěma grošáky prázdný, dohonil je coby dup.
Prrrr!" zastavil vozka koně těsně za nimi. Na sobě měl kožich, vlasy mu padaly až na obočí.
"Bohů ctím, milostpáni."
"I my je ctíme," odvětil Marigold, zběhlý v obyčejích. "Když chceme," zabručel zaklínač.
"Jméno mé Kopřivka," oznámil vozka. "Viděl jsem jich, jak se starostou Horní Posady hovořili. Vím, že zaklínačem jsou."
Geralt pustil otěže a dovolil klisně pochutnat si na kopřivách kolem cesty.
"Slyšel jsem," pokračoval muž v kožichu, "jak jich starosta pohádkami krmil. Viděl jsem jejich tvář, jak podivně se štířila a nic jsem se nedivil. Dávno už takové nesmysly a lži mé uši neslyšely."
Marigold se zasmál. Geralt se na sedláka pozorně zadíval, neřekl ale ani slovo. Sedlák jménem Kopřivka si odkašlal.
"Nechtěli by okusit opravdovou, řádnou práci, pane zaklínači?" otázal se. "Cos bych pro nich měl."
"Co by to bylo?"
Kopřivka z něj nespustil oči.
"O obchodech na cestě špatně se hovoří. Pojedou ke mně, do Dolní Posady. Tam sobě pohovoříme. Jejich cesta tamo stejně vede."
"Odkud máte tu jistotu?"
"Není tu cesty jiné a jejich koně jsou tamo pyskem a ne ohonem otočeni."
Marigold se opět zasmál.
"Co ty na to, Geralte?"
"Nic," odpověděl zaklínač. "Na cestě se špatně mluví. Tedy kupředu, vážený pane Kopřivko."
"Přivážou koně k žebřinám a vyskočej na vůz," navrhl sedlák. "Pohodlnější to bude. Nač zadek v sedle trápit?"
"Svatá pravda."
Vyškrábali se na vůz. Zaklínač se s rozkoší natáhl na slámu, Marigold, který se zřejmě obával, že si zašpiní svou zelenou kazajku, se usadil na kozlíku. Kopřivka mlaskl na koně a vůz zarachotil na trámy zpevněné cestě.
Přejeli přes most nad žabincem a řasami zarostlým kanálem a minuli pruh pokosených luk. Dál, kam jen oko dohlédlo, se táhla pole.
"Ani se nechce věřit, že je to konec světa, konec civilizace," prohlásil Marigold. "Jen se koukni, Geralte, žito jako zlato a kukuřice, že by se v ní schoval chlap na koni. Anebo ta řepa, jen se podívej, jak je obrovská."
"Ty se vyznáš v rolnictví?"
"My, básníci, se musíme vyznat ve všem," pronesl Marigold hrdě. "Jinak bychom se při psaní zesměšnili. Učit se je třeba, můj milý, učit. Na zemědělství závisí osud světa, takže je dobré vyznat se v něm. Rolníci krmí, oblékají, chrání před zimou, poskytují zábavu a napomáhají umění."
"S tou zábavou a uměním jsi to maličko přehnal, ne?"
"A kořalka se pálí z čeho?"

"Chápu."
"Málo toho chápeš. Uč se. Koukni, ty fialové kvítečky, to je vlčí bob."
"Po pravdě je to vička," vmísil se do rozhovoru Kopřivka. "Vlčí bob nikdy neviděli, či co? V jednom ale, pane, trefili do černého. Rodí tu všechno silně a roste až milo pohledět. Proo též nazývají lidé toto místo Údolí Květů.
Proto také se zde naši dědové usídlili, elfy vyhnavše."
"Údolí Květů, Dol Blathanna," Marigold šťouchl loktem do zaklínače, nataženého na slámě. "Všímáš si? Elfy vyhnavše, ale starý elfský název měnit za nutné nepovažovavše. Nedostatek fantazie. A jak se vám, hospodáři, žije s elfy? Máte je přece za mezí, v horách."
"Nestaráme se jedni o druhé. My po svém, oni po svém."
"Nejlepší řešení," řekl básník. "Viď, Geralte?"
Zaklínač neodpověděl.

II.
"Díky za pohoštění," Geralt olízl kostěnou lžíci a položil ji do prázdné misky. "Díky nastokrát, hospodáři. A teď, dovolíte-li, přejdeme k věci."
"Nu, přejděmež," souhlasil Kopřivka. "Souhlasíš, Dhune?"
Dhun, starosta Dolní Posady, obrovitý chlap se zachmuřeným pohledem, kývl na děvečky, jež hbitě sklidily nádobí ze stolu a opustily světnici k nepřehlédnutelnému Marigoldovu žalu, jelikož básník na ně od počátku cenil zuby a nutil je ke smíchu obhroublými žerty.
"Takže poslouchám," řekl Geralt, hledě do okna, odkud se ozývalo bušení seker a řezání pil. Na dvoře se pracovalo se dřevem, ostrý živičný pach pronikal až do světnice. "Hovořte, čím vám zde mohu být prospěšný."
Kopřivka pohlédl na Dhuna. Starosta přikývl a odkašlal si:
"Nuže, jest to tak," prohlásil. "Máme zde jedno takové pole..."
Geralt pod stolem nakopl Marigolda, který se už už chystal k jízlivému komentáři.
"Pole," pokračoval Dhun. "Říkám to dobře, Kopřivko? Leželo to pole dlouho úhorem, nu ale zorali jsme je a nyní sadíme tam konopí, chmel a len. Je to pole veliké, pravím vám. Až po samotný bor dosahuje..."
"A co?" nevydržel básník. "Co je tomu poli?"
"Nu," Dhun zvedl hlavu a poškrábal se za uchem. "Nu, řádí tam čert."
"Cože?" vyprskl Marigold. "Cože tam řádí?"
"Pravím přec. Čert."
"Jaký čert?"
"A jaký má být? Čert a konec."
"Čerti přece nejsou!"
"Nemíchej se do toho, Marigolde," pronesl Geralt klidně. "A vy, pane Dhune, mluvte dál."
"Vždyť přece pravím - čert."
"To už vím." Geralt, když chtěl, dokázal být neuvěřitelně trpělivý. "Řekněte mi, jak vypadá, kde se vzal, jak vám překáží. Po řadě, můžete-li."
"Nu," Dhun zvedl mozolnatou ruku a začal vypočítávat, po řadě s námahou ohýbaje prsty. "Po řadě, jistě, moudrý jsou muž. Nu, tak. Vypadá, pane, jako čert, čert jako malovaný. Kde se vzal? To nikdo neví. Bum, prásk a zříme, je tu čert. A překážet, to on nám až tak moc nepřekáží, stává se časem, že i pomáhá."
"Pomáhá?" zařehtal se Marigold, snaže se vytáhnout mouchu z piva. "Čert?"
"Nepleť se do toho, Marigolde. Pokračujte, pane Dhune. Jak vám pomáhá ten, jak říkáte..."
"Čert," zopakoval starosta důrazně. "Nu, pomáhá takto - půdu hnojí a kypří, krtky ničí, ptáky plaší, řepu hlídá. A taky lišku, co v zelí leží, sežere. Ale zelí žere, po pravdě, také. Nic, jen by žral. Inu čert."

Marigold se opět rozchechtal, pak luskl prsty a vystřelil mouchu, vylovenou z piva, po kočce, spící u krbu. Kočka pootevřela oko a vyčítavé na barda pohlédla.
"Přesto," pronesl zaklínač klidně, "jste mi připraveni zaplatit, abyste se toho čerta zbavili, pravda? Jinými slovy, nechcete ho tady mít, že?"
"A kdož," pohlédl na něj Dhun hrozivě, "chtěl by čerta míti za souseda? Naše je ta země od věků, králem udělená a čert na ní nemá co činiti. Kašleme na jeho pomoc, nu, copak sami rukou nemáme? A ten, pane zaklínači, není jen čert, ale dobytek drzý a v hlavě má, s prominutím, nasráno tak, že s ním k vydržení není. Ráno nevíme, co mu večer v bedně střelí. Jednou, pane, studnu zasviní, tu pak za děvčaty lítá, straší, hrozí, že jebat bude. Krade, pane, chudým i bohatým. Ničí a kazí, otravuje, na hrázi ryje, nory kope jako ondatra nebo bobr jakýsi, voda z jednoho rybníka vyběhla a kapři lekli. Ve stohu fajfku kouřil, zkurvysyn, a v dým se obrátilo všechno seno..."
"Chápu," přerušil jej Geralt. "Takže přece jen překáží."
"Ne," zakroutil Dhun hlavou. "Nepřekáží. Ničí na co přijde."
Marigold se obrátil k oknu a dusil smích. Zaklínač mlčel.
"Co tu budeme žvanit," ozval se do té doby mlčící Kopřivka. "Jsou zaklínač, ne? Tak s tím čertem udělají pořádek. Hledali práci v Horní Posadě, sám jsem to slyšel. Tady mají práci. Zaplatíme kolik třeba. Ale pozor, uvědomějí si, že nechceme, aby čerta zabili. To tedy ne."
Zaklínač zvedl hlavu a směšně se pousmál. "Zajímavé," prohlásil. "Řekl bych, přímo nevšední."
"Co?" zamračil se Dhun.
"Nevšední podmínka. Proč tolik milosrdenství?"
"Nelze zabíjet," zamračil se Dhun ještě víc, "protože v tomto údolí..."
"Nelze a konec," přerušil jej Kopřivka. "Jen ho chytnou, pane, nebo ho zaženou až za sedmery hory. A při placení jich nijak neošidíme."
Zaklínač mlčel, usmívat se ale nepřestal.
"Plácneme si?" otázal se Dhun.
"Nejdřív bych si ho chtěl prohlédnout, toho vašeho čerta."
Sedláci na sebe pohlédli.
"Je to jejich právo," pronesl Kopřivka a vstal. "A jejich rozhodnutí. Čert po nocích lítá po celém kraji, ve dne ale sedí někde v konopí. Nebo mezi starými vrbami u bažiny. Tam si ho můžou prohlídnout. Nebudeme jich pohánět. Chtějí si odpočinout, odpočívají po libosti. Pohodlí a jídla jim dopřejeme, jak praví zákon pohostinství. Mají se."
"Geralte," Marigold se zvedl ze židle, vyhlédl na dvorek, na sedláky, vzdalující se od chalupy. "Vůbec tomu nerozumím. Není to ani den, co jsme hovořili o vymyšlených potvorách a ty se najednou chystáš lovit čerta. A to, že čerti jsou výmysly, ví každý, kromě, jak je vidět, zaostalých sedláků. Co má znamenat to tvoje nečekané nadšení? Předpokládám, trochu tě přece jen znám, že ses nesnížil k tomu, abys nám takhle zajistil nocleh, jídlo a péči?"
"Skutečně," zašklebil se Geralt. "Zdá se, zpěváku, že mé přece jen už trochu znáš."
"V tom případě nechápu."
"Co je tady třeba chápat?"
"Čerti nejsou!" zařval básník, čímž definitivně vyrušil kočku ze spánku. "Nejsou! Čerti nejsou, k čertu!"
"Máš pravdu," usmál se Geralt. "Jenže já, Marigolde, jsem nikdy nedokázal odolat pokušení podívat se na něco, co neexistuje."

III.
"Jedno se musí uznat," zabručel zaklínač, když přelétl zrakem změť džungle konopí. "Ten čert není vůbec hloupý."

"Pročpak?" zajímalo Marigolda. "Protože sedí v neproniknutelné houštině? Na to má dost rozumu i zajíc."
"Jde mi o to, že konopí má zvláštní vlastnosti. Tak obrovské pole vysílá silnou antimagickou auru. Většina zaklínadel by tady byla neúčinná. A tam, koukni, vidíš ty tyčky? To je chmel. Lupulin z chmelových šišek má podobné účinky. Vsadím se, že to není náhoda. Ten lump cítí auru a ví, že je tady v bezpečí."
Marigold zakašlal a popotáhl si kalhoty.
"To jsem zvědav, Geralte," pronesl, škrábaje si čelo pod kloboučkem, "jak to uděláš. Ještě nikdy jsem tě neviděl při práci. Předpokládám, že máš ponětí o tom, jak se chytají čerti. Snažím se vzpomenout si na nějaké starobylé balady. Byla jedna taková, o čertu a ženské, poněkud neslušná, ale zábavná. Ženská, pozor..."
"Nechoď na mě se ženskou, Marigolde."
"Jak chceš. Chtěl jsem ti jen pomoct, nic víc. A starobylé písně by se neměly podceňovat, je v nich po generace nashromážděná moudrost. Znám také baladu o pastorkovi Yolopovi, který..."
"Nech toho žvanění. Nejvyšší čas pustit se do práce. Odpracovat si jídlo a péči."
"Co chceš dělat?"
"Trochu to konopí prošmejdím."
"Originální," vyprskl trubadúr. "I když poněkud málo rafinované."
"Jak by ses do toho dal ty?"
"Inteligentně," nafoukl se Marigold. "Chytře. Například s naháněči. Vyhnal bych čerta z houštiny a na rovném poli bych ho dohnal na koni a chytil do lasa. Co si o tom myslíš?"
"Docela zajímavý přístup. Kdo ví, možná by se to i dalo použít, pokud by ses toho ovšem chtěl zúčastnit, protože k takové operaci jsou třeba přinejmenším dva. Zatím ale ještě nelovíme. Zatím se chci jen podívat, co to vůbec je, takový čert. Proto musím prošmejdit konopí."
"Hola," povšiml si bard teprve teď. "Nevzal sis meč!" "Nač by mi byl? Taky znám balady o čertech. Ani ženská, ani pastorek Yolop meč neměli."
"Hmmm..." Marigold se rozhlédl. "Musíme strkat nos přímo do toho houští?"
"Ty nemusíš. Klidně se vrať do vsi a počkej tam na mě."
"Tak to tedy ne," protestoval básník. "Mám přijít o takovou příležitost? Taky chci vidět čerta, přesvědčit se, zda je opravdu tak strašný, jak ho malují. Ptal jsem se, zda se skutečně musíme prodírat konopím, když tamhle je stezka."
"Opravdu." Geralt si zaclonil oči rukou. "Je tam stezka. Půjdeme po ní."
"Ale co když je to čertí stezka?" "Tím líp. Aspoň se moc nenachodíme."
"Víš, Geralte," žvanil bard, když následoval zaklínače úzkou, hrbolatou cestičkou v konopí. "Vždycky jsem si myslel, že čert je jen taková metafora, vymyšlená, aby se dalo nějak klít. Čert to vem, k čertu, jdi k čertu. To říkáme my v obecné řeči. Půlčíci, když vidí přijíždějící hosty, říkají: 'Zase někoho čerti nesou.' Trpaslíci klejí: 'Düvvel hoáel', když se jim něco nepodaří a mizernému zboží říkají 'Düvvelsheyss'. A ve Starší mluvě existuje takové rčení: 'A d'yaebl aép arse', což znamená..."
"Vím, co to znamená. Přestaň už konečně žvanit, Marigolde."
Marigold zmlkl, sejmul volavčím pérem ozdobený klobouček, chvíli se jím ovíval a pak si otřel orosené čelo.
V houštině vládlo těžké, vlhké, dusné horko, znásobené navíc ve vzduchu visící vůní kvetoucích trav a koukolu. Stezka pomalu zatáčela a hned za zatáčkou končila na malé, v konopí vyšlapané polaně.
"Marigolde, koukni!"
Přímo uprostřed polany ležel velký, plochý kámen, na němž stálo několik kameninových misek. Mezi miskami bila do očí skoro vypálená lojová svíčka. Geralt viděl ke kalužinkám

rozlitého tuku přilepená kukuřičná zrna a boby, stejné jako další, nerozeznatelné pecky a semínka.
"To jsem předpokládal," zabručel. "Přinášejí mu obětiny."
"Přesně tak," přitakal básník a ukázal na svíčku. "A zapalují čertovi svíčku. Ale krmí ho, jak vidím, samými zrníčky, jako nějakého čížka. Hrome, je tu hrozný chlívek. Všechno se tu až lepí od medu a dehtu. Co..."
Další bardova slova přehlušilo hrozivé a zvučné zamečení. V konopí něco zašustilo a zadupalo, po čemž se z houští vynořil nejpodivnější tvor, jakého Geralt kdy spatřil.
Stvoření bylo něco přes sáh vysoké, mělo vypoulené oči, kozí rohy a bradku. Stejně tak ústa, pohyblivá, rozdělená a měkká, připomínala přežvykující kozu. Spodní část tvorova těla byla až po vidlicová kopýtka pokryta dlouhým, hustým temně rudým ochlupením. Nestvůra byla také vybavena dlouhým, štětkou zakončeným ohonem, jímž energicky zametala.
"Uk! Uk!" zaštěkal netvor, přebíraje kopýtky. "Co vy tady? Pryč, pryč, nebo potrkám, uk, uk!"
"Kopl tě někdy někdo do prdele, kozlíčku?" nevydržel Marigold.
"Uk! Uk! Méééé!" zamečel kozorohý. Těžko říci, zda to byl souhlas, nesouhlas nebo mečení jen tak.
"Mlč, Marigolde!" vyštěkl zaklínač. "Už ani slovo!" "Blemblemblemééééé!" zabublal netvor zuřivě, přičemž se mu rty rozevřely a objevily se žluté koňské zuby. "Uk! Uk! Uk! Bleuméébleuuuméééé!"
"Jistěže," přikývl Marigold. "Kolovrátek a zvoneček jsou tvoje. Až půjdeš domů, můžeš si je vzít."
"Přestaň, kurva," zasyčel Geralt. "Všechno kazíš. Nech si ty hloupé vtipy pro sebe..."
"Vtipy!!!" zařval kozorohý hlasité a vyskočil. "Vtipy, méé, méé! Přišli další vtipálci, co? Přinesli železné kuličky? Já vám dám železné kuličky, vy lumpové, uk, uk, uk! Vtipů se vám zachtělo, méé? Tady máte ty svoje vtipy! Tady máte železné kuličky! Tady je máte!"
Netvor vyskočil a prudce se rozehnal rukou. Marigold zavyl a posadil se na stezku, drže se za čelo. Netvor zabublal a rozehnal se podruhé. Kolem Geraltova ucha něco zasvištělo.
Tady jsou ty vaše kuličky! Méééé!"
Železná kulička o průměru jednoho palce trefila zaklínače do ruky, další pak zasáhla Marigolda do kolena. Básník neslušně zanadával a dal se na útěk. Geralt na nic nečekal a rychle jej následoval. Kuličky mu jen svištěly nad hlavou.
"Uk! Uk! Méééé!" vřeštěl kozorohý poskakuje. "Já vám dám kuličky! Vtipálci zasraní!"
Kulička zasvištěla vzduchem. Marigold začal nadávat ještě sprostěji a chytil se za zátylek. Geralt se vrhl stranou mezi konopí, ale kuličce, která jej zasáhla do lopatky, neunikl. Nutno přiznat, že čert házel pozoruhodně přesně a zdálo se, že má nevyčerpatelné zásoby kuliček. Zaklínač, kličkující v houští, ještě zaslechl triumfální zamečení vítězícího čerta a hned na to zasvištění další kuličky, klení a dupot Marigoldových nohou, jak bard prchal stezkou.
A pak nastalo ticho.

IV.

"Tedy, Geralte!" Marigold si přiložil k čelu ve vědru ochlazenou podkovu. "To jsem nečekal. Takový rohatý hnusák s kozí bradkou, takový kozel chlupatý, a prohnal tě jako nějakého rošťáka. A já to chytil do hlavy. Koukni, jakou mám bouli!"
"Už mi ji ukazuješ pošesté. Nevypadá o nic zajímavěji než poprvé."
"Jsi hrozně milý. A já si myslel, že s tebou jsem v bezpečí!"
"Neprosil jsem tě, abys za mnou lezl do konopí. Žádal jsem tě ale, abys držel tu svoji nevymáchanou hubu. Neposlechls, tak teď trp. A mlčky, můžeš-li, protože právě přicházejí."
Do světnice vešel Kopňvka a s ním zavalitý Dhun. Za nimi cupitala šedovlasá, jako preclík zkroucená babička, doprovázená plavovlasou, hrozně hubenou dívčinou.

"Pane Dhune, pane Kopňvko," promluvil zaklínač bez otálení. "Než jsem tam šel, tázal jsem se, zda jste se už o něco s tím vaším čertem pokoušeli. Řekli jste mi, že ne. Mám důvody domnívat se, že tomu bylo jinak. Čekám vysvětlení."
Vesničani se chvilku mručivě domlouvali, načež si Dhun odkašlal do pěsti a učinil krok kupředu.
"Pravdu mají, pane. O prominutí prosíme. Zalhali jsme, neboť stud nás žral. Sami čerta přechytračit jsme chtěli, přinutit ho, že by od nás pryč odešel..."
"Jak?"
"U nás v Údolí," pronesl Dhun zvolna, "se již dříve strašidla zjevila. Draci létající, červi zemní, upíři, pavouci ohromní a zmije všeliké. A my vždy na hnusotu všelikou lék v naší knize hledali."
"V jaké knize?"
"Ukaž knihu, babko. Knihu, pravím. Knihu! Já snad puknu vzteky! Hluchá jak pařez! Lille, řekni babce, že by knihu ukázala!"
Plavovláska vytrhla velkou knihu ze stařeninych prstů a podala ji zaklínači.
"V oné knize," pokračoval Dhun, "jíž v rodu našem od pradávných časů držíme, jsou léky na všeliké netvory, čáry a podivnosti, jež na světě byly, jsou či budou."
Geralt obrátil v rukou těžký, tlustý, mastným prachem pokrytý svazek. Dívka stála před nimi a mnula rukama zástěrku. Byla starší, než si původně myslel - spletla jej její drobná postava, tolik se lišící od statných dívek z vesnice, určitě jejích vrstevnic.
Položil knihu na stůl a obrátil těžké dřevěné desky. "Mrkni se na to, Marigolde."
"Prvotní runy," prohlásil bard, nahlížeje mu přes rameno, s podkovou stále ještě přiloženou k čelu. "Nejstarší písmo, užívané do zavedení současné abecedy. Jeho základem jsou elfské runy a trpasličí ideogramy. Zábavný slovosled, ale tenkrát se tak mluvilo. Zajímavé rytiny a iluminace. Něco takového se zrovna často nevidí, Geralte, a když už, tak jen v chrámových knihovnách a ne ve vesnicích na konci světa. U všech bohů, kde jste to vzali, moji milí? Nechcete mi snad tvrdit, že to umíte číst? Babko? Umíš číst Prvotní runy? Umíš číst vůbec nějaké runy?"
"Copak?"
Plavovlasá dívka přistoupila k babce a zašeptala jí něco do ucha.
"Číst?" stařenka ukázala v úsměvu bezzubé dásně. "Já? Kdepak, zlatíčko. Umění toto jsem nepoznala."
"Vysvětlete mi," pronesl Geralt chladně, obraceje se na Dhuna a Kopřivku, "jak užíváte knihu, neumíte-li číst.
"Nejstarší babka ví vždy, co v knize stojí," odpověděl Dhun ponuře. "A to, co zná, učí se mladá jakási, kdy ona již pod zem míří. Zříte sami, že naše babka má již namále. Přijala tedy Lille a učí ji. Je-li ale třeba, babka sama nejlépe ví."
"Stará vědma a mladá vědma," zabručel Marigold.
"Chápu-li to dobře," řekl Geralt s nedůvěrou, "babka zná celou knihu zpaměti? Je to tak? Babko?"
"Nikoli celou, kdepak," odpověděla babka, opět prostřednictvím Lille. "To jen, co pod obrázkem stojí."
"Ach tak," Geralt namátkou otevřel knihu. Obrázek na natržené stránce představoval pruhovanou svini s rohy tvaru lyry. Tak se pochlubte, babko. Co je tu napsáno?"
Babka zamlaskala, prohlédla si rytinu a zavřela oči. "Tur rohatý čili taurus," zarecitovala. "Nedouky mylně zubrem zván jest. Rohy má a bodá jimi..."
"Stačí. Velmi dobře, jistě." Zaklínač obrátil několik slepených stránek. A tady?"
"Mračníci a planetníci nejrůznější jsou zde. Tito deštěm žijí, ti vítr sejí, tamti blesky vrhají. Úrodu před nimi chránit-li chceš, vem nůž železný, nový, lejna myšího loty tři, volavky šedé sádla..."

"Dobře. Výborně. Hmmm... A tady? Co je to?"
Rytina představovala rozcuchané strašidlo na koni, s obrovskýma očima a ještě většími zuby. V pravé ruce drželo obrovský meč, v levé váček s penězi."
"Vědmák," zamumlala babka. "Zaklínačem některými zván. Volat jej nebezpečné velmi, nutno ale jest, když s hnusotou a netvory nijak poradit si nelze, vědmák pomoci dokáže. Nutno pozor si dáti..."
"Stačí," zabručel Geralt. "Stačí, babko. Děkuji."
"Ne, ne," protestoval Marigold s jízlivým úsměvem.
"Jak je to dál? Je to moc zajímavá kniha! Mluv, babko, mluv."
"Éé... Nutno pozor si dáti, by se člověk vědmáka nedotkl, neboť z toho prašivinu chytiti možno. A dívky před ním nutno skrývati jest, neboť vědmák smilný nad míru všelikou jest..."
"Souhlasí. Každičké slovíčko souhlasí," zasmál se básník, ale Lille, jak se Geraltovi zazdálo, se sotva pousmála.
"...ač vědmák převelice chtivý a na zlato divý jest," mumlala babka se zamhouřenýma očima, "nedávat mu více než za vodníka groš stříbrný neb půldruhého, za kotolaka stříbrné groše dva, za upíra stříbrné groše čtyři..."
"To byly časy," zabručel Geralt. "Děkuji, babko. A nyní ukažte nám, kde zde o čertu hovoří se a co kniha o čertech praví. Nyní rád více bych slyšel, neboť zvědav jsem, jak jste na něj šli."
"Bacha, Geralte," zachechtal se Marigold. "Začínáš chytat ten žargon. Je to nakažlivá manýra."
Babka s námahou zvládající třes ruky, obrátila několik stran. Zaklínač s básníkem se sklonili nad stolem. Bylo to přesné, na obrázku se skvěl vrhač kuliček - rohatý, chlupatý, s velkým ocasem a jízlivě se šklebící čert.
"Čert," zarecitovala babka. "Zván též rokyta či sylván. Pro chudobu a domácí havěť škodlivý převelice. Chceš-li z pole vyhnati jej, učiň..."
"No, no," zabručel Marigold.
"Vezmi ořechů hrst jednu...," pokračovala babka, cestujíc prstem po pergamenu. "...poté kuliček železných hrst druhou. Medu lahvici, dehtu druhou. Mýdla starého naběračku, tvarohu druhou. Když čert sedí, běž za ním v čase nočním. I ořechy jísti počni. Tu čert, jenž mlsný jest, přiběhne i otáže se, chutné-li jsou. I ty dej mu kuličky železné..."
"Aby vás cholera vzala," zanadával Marigold. "Aby vás zkroutilo..."
"Kuš!" okřikl ho Geralt. "Nu, babko, pokračuj."
"...a on zuby nalomivše si spatří, jak med jíš, silně po něm zatouží. Tu dej mu dehtu a sám tvaroh jez. Brzy zaslechneš, jak čertu v břiše kručí a bublá, ale ty tvař se jakoby nic. I zachce se čertu tvarohu, tu dej jemu mýdlo. Po mýdle onen čert nevydrží..."
"Došli jste až k mýdlu?" přerušil Geralt s kamennou tváří babku, obraceje se na Dhuna a Kopřivku.
"A kdeže," zasténal Kopřivka. "Jen ke kuličkám. Ach, pane, ten nám dal, když do kuličky zakousl se..."
"A kdo vám kázal," naježil se Marigold, "dávat mu tolik kuliček? V knize stojí, že jen hrst. A vy jste mu těch kuliček pytel celý dali! Vy jste mu munice na dva roky poskytli, hlupáci!"
"Bacha!" pousmál se zaklínač. "Sklouzáváš do žargonu. Je to nakažlivé."
"Dík."
Geralt prudce zvedl hlavu a pohlédl do očí vedle babky stojící dívky. Lille zrak nespustila. Oči měla světlé a křiklavě modré.
"Proč čertu přinášíte v oběti zrno?" otázal se ostře.
"Vždyť je vidět, že je to typický býložravec."
Lille neodpověděla.
"Položil jsem ti otázku, děvče. Neboj se, z toho, že se mnou budeš mluvit, prašivinu nechytneš."

"Na nic se jí netážou, pane," ozval se Kopřivka se zřetelnými rozpaky v hlase. "Lille... Ona... Je divná. Neodpoví jim, nenutějí ji."
Geralt nepřestával hledět Lille do očí a Lille pořád nespouštěla zrak. Ucítil mrazení, běžící po zádech až někam ke krku.
"Proč jste na čerta nešli s klanicemi a vidlemi?" zvedl hlas. "Proč jste na něho nenastražili pasti? Kdybyste jen chtěli, byla by jeho kozí lebka už dávno nastrčená na klacku jako strašák na vrány. Mne jste varovali, abych se ho nepokoušel zabít. Proč? To tys jim to zakázala, že, Lille?"
Dhun se zvedl z lavice. Hlavou sahal skoro ke stropu.
"Běž, děvče," vyštěkl. "Ber babku a běž odtud."
"Kdo je to, Dhune?" otázal se zaklínač, když se za babkou a Lille zavřely dveře. "Kdo je ta dívka? Proč se u vás těší větší vážnosti než ta prokletá kniha?"
"Nic vám do toho." Dhun na něj pohlédl a v onom pohledu nebylo za mák přátelství. "Moudré dívky si v městech pronásledujte, u sebe hranice zapalujte. U nás toho nebylo a nebude!"
"Nepochopil jsi mě," pronesl zaklínač chladně.
"Ani jsem nechtěl," vyštěkl Dhun.
"To jsem si všiml," procedil Geralt skrz zuby. Ani on se nesnažil o nějakou srdečnost. "Jednu základní věc se ale pochopit snažte, Dhune. Pořád nás ještě neváže žádná smlouva, pořád ještě jsem se vám k ničemu nezavázal. Nemáte nárok myslet si, že jste si koupili zaklínače, který za stříbrný groš nebo půldruhého udělá to, co vy udělat neumíte. Nebo nechcete umět. Nebo nesmíte. Tak to ne, pane Dhune. Zaklínače jste si ještě nekoupili a nemyslím, že by se vám to podařilo. Ne při vaší nechuti k chápání."
Dhun mlčel, jen si Geralta měřil nasupeným pohledem. Kopřivka si odkašlal, zavrtěl se na lavici, šouraje láptěmi po podlaze, pak najednou vstal.
"Pane zaklínači," řekl. "Nezlobějí se. Řekneme jim co a jak. Dhune?"
"Když jsme sem jeli," začal Kopřivka, "podivovali jste se, jak tu vše požehnaně roste, jaké žně máme. Takové nejednou zde máme, jaké jinde těžko se zdaří - zdaří-li se vůbec nějaké. I tak u nás sazenice a semena důležité jsou, my i daně platíme tím, měníme je..."
"Co to má společného s čertem?"
"Hodně. Čert dříve obtěžoval a hloupé vtipy dělal, až tu začal zrno vykrádat ve velkém. Zpočátku začali jsme mu nosit po troškách na kámen v konopí, mysleli jsme si, že nažere se a pokoj dá. Nu, nic z toho - kradl dál jako zjednaný. I jak před ním zásoby skrývat počali jsme po sklepích a stodolách na tři zámky zamčené, tu on rozzuřil se, pane, ryčel, mečel, uk-uk volal, a když on uk-uk začne, to lépe prchati jest. Hrozil, že..."
"...jebat bude, že?" poznamenal Marigold s kyselým úsměvem.
"To také," přisvědčil Kopňvka. "I o kohoutu červeném vzpomínal. Co tu dlouho povídat - krást nemohl, to obět zažádal. Kázal si zrní i jiná dobra po pytlech nositi. Tu teprve pořádně rozezlili jsme se a chtěli jsme mu ocasatou prdel nasekat. Jenže..."
Sedlák si odkašlal a spustil hlavu.
"Není třeba choditi kolem kaše horké," ozval se najednou Dhun. "Zaklínače špatně jsme ocenili. Řekni vše, Kopřivko."
"Babka zakázali čerta bíti," promluvil Kopřivka rychle.
"My ale víme dobře, že to Lille, neboť babka... Babka jen to praví, co jí Lille nakuká. A my... Vědí sami, pane zaklínači. My posloucháme."
"Všiml jsem si," sešklebil Geralt ústa v úsměvu. Babka umí jen třást bradou a drmolit text, který sama nechápe. Ale na tu holku zíráte jako na sochu bohyně, s otevřenou hubou, vyhýbáte se jejímu pohledu, pokoušíte se uhádnout každičké její přání. A její přání jsou pro vás rozkazy. Kdo je to, ta vaše Lille?"
"Vždyť to přeci uhádli, pane. Vědma. No, Moudrá, tak řečeno. Neříkají to ale nikomu. Snažně prosíme. Kdyby to tak k panovníkovi došlo, nebo, nedejte bozi, k náměstkovi..."

"Nebojte se," prohlásil Geralt vážně. "Vím, oč jde a nezradím vás."
Po vsích lze tu a tam nalézt podivné ženy a dívky, nazývané vědmy nebo Moudré, jež se ale netěšily přílišným sympatiím velmožů, kteří pobírali dané a vymačkávali zisky z rolníků. Rolníci se vždy řídili radami Moudrých, a to takřka ve všem. Věřili jim slepě a bezmezně. Rozhodnutí, přijatá na základě takových rad, byla často v přímém protikladu s politikou pánů a vladyků. Geralt slyšel o případech přímo radikálních a nepochopitelných - o vybíjení celých chovných stád, neprovedení osevu nebo žní, dokonce o migracích celých vsí. Vládci tedy tyto 'pověry' pronásledovali, často nevybíravými prostředky. Sedláci se proto rychle naučili Moudré skrývat, jejich radám ale naslouchat nepřestali. Protože jedno, jak ukazovala zkušenost, bylo nepochybné - v delším časovém odstupu se vždy ukázalo, že Moudré měly pravdu.
"Lille nám nedovolila čerta zabít," pokračoval Kopřivka. "Přikázala učiniti tak, jak kniha káže. Jak vědí, nezdařilo se to. Byly již potíže s panovníkem. Kdybychom méně než obvykle zrní jako daň odevzdali, hubu by otevřel, řval by, pomstu chystal. O čertovi jsme mu ani nepískli, neboť panovník tvrdý jest a žertů nezná. I tu oni se naskytli. Tázali jsme se Lille, zda možno jich... zjednati..."
"A co ona?"
"Vzkázala po babce, že nejprve pohlédnouti musí na nich."
"A pohlédla."
"Pohlédla. I schválila jich, víme to, poznat dokážeme, co Lille schválí a co ne."
Neřekla mi ani slovo."
"K nikomu, krom babky, nikdy slůvko nepronesla. Ale kdyby jich neschválila, do seknice za nic na světě nevešla by."
"Hmm..." zamyslel se Geralt. "To je zajímavé. Vědma, která nevěští, jen mlčí. Kde se u vás vzala?"
"Nevíme, pane zaklínači," zabručel Dhun. "Ale i s babkou, jak starší pamatují, bylo stejně. Předchozí babka taktéž přijala děvečku nemluvnou, takovou, jež zjevila se nikdo neví odkud. A ta děvečka, to je naše nynější babka. Děd můj říkali, že se babka takto obrozuje. Jako měsíc na nebi obrozuje se a co měsíc v novu nachází se. Nesmějou se tomu..."
"Nesměju se," zakroutil Geralt hlavou. "Příliš mnoho jsem viděl, aby mi takové věci mohly být směšné. Nemám ani nejmenší chuť strkat nos do vašich věcí, pane Dhune. Moje otázky směřují k pochopení souvislosti mezi vaší Lille a čertem. Sami jste již nejspíš pochopili, že taková souvislost existuje. Jestliže vám tedy na vaší vědmě záleží, tak vám, co se čerta týče, mohu dát jen jedinou radu - musíte si ho oblíbit."
"Vědí, pane," řekl Kopřivka, "tady nejde jen o čerta. Lille nedovolí ublížit nikomu. Žádnému stvořeni."
"Samozřejmě," poznamenal Marigold. "Vesnické vědmy pocházejí ze stejného kořene jako druidové. A takový druid, když mu někdo saje krev, tak ještě popřeje dobrou chuť."
"Přesně tak," pousmál se Kopřivka. "Trefili hřebík na hlavičku. Stejně tak tomu bylo s kanci, co zeleninu ryli. A co se stalo? Pohlédněte z okna - záhony jako malované. Našlo se jak na ně, Lille dokonce ani neví co. Co oči nevidí, srdce nebolí. Vědí?"
"Chápu," zabručel Geralt. "Ani nevíte jak. Z toho ale nic nebude. Ať už Lille říká, co chce, váš čert je sylván. Neobyčejně vzácné, ale rozumné stvoření. Nezabiji ho, můj kodex to zakazuje."
"Je-li rozumný," ozval se Dhun, "tak mu rozumně domluvějí."
"Po pravdě řečeno," pokračoval Kopřivka, "má-li čert rozum, znamená to, že krade uvědoměle. Tak, pane zaklínači, zjistějí, oč mu jde. Přece to zrní nežere, aspoň ne tolik. Na co má tedy to zrno? Na zlost nám činí, nebo co? Co chce? Zjistějí to a vyženou ho nějakým fíglem zaklínačským. Udělají tak?"
"Pokusím se," rozhodl se Geralt. "Ale..."

"Ale co?"
"Vaše kniha, drazí moji, je zastaralá. Chápete, kam mířím?"
"Po pravdě řečeno," zamumlal Dhun, "ne příliš."
"Vysvětlím vám to. Tedy, pane Dhune, pane Kopřivko, jestli jste počítali, že vás moje pomoc bude stát stříbrný groš nebo půldruhého, tak jste se velice spletli."

V.
"Hej!"
Z houští zazněl šelest, nahněvané uk-uk a praskání tyček.
‚Hej!" zopakoval prozíravě ukrytý zaklínač. "Tak se ukaž, rokyto."
"Sám jsi rokyta."
"Takže jak? Čert?"
"Sám jsi čert," kozorohý vystrčil hlavu z konopí a vycenil zuby. "Co chceš?"
"Pohovořit."
"Děláš si srandu, nebo co? Myslíš, že nevím, co jsi zač? Sedláci si tě najali, abys mě odtud vyhnal, ne?"
"Souhlasí," přiznal Geralt lhostejně. "A právě o tom jsem si s tebou chtěl promluvit. Tak co, domluvíme se?"
"Nebolí tě tady?" zaťukal si čert na čelo. "Chtěl by ses z toho dostat levně, co? Bez námahy, co? Tak tohle na mě neplatí, méé! Život, člověče, to je boj! Vyhrává lepší. Chceš mě porazit, dokaž, že jsi lepší. Nebudeme se dohadovat, budeme závodit. Vítěz určí podmínky. Navrhuji běh ke staré vrbě na hrázi."
"Nemám tušení, kde je hráz, ani kde je stará vrba."
"Kdybys to věděl, tak bych ti takový závod nenavrhoval. Rád závodím, ale nerad prohrávám."
"To jsem si všiml. Ne, nebudeme závodit. Na to je dneska hrozné horko."
"Škoda. Můžeme spolu zápasit jinak?" čert vycenil žluté zuby a zvedl ze země veliký polní kámen. "Znáš hru 'Kdo hlasitěji houkne'? Já houkám první. Zavři oči."
"Měl bych jiný návrh."
"To jsem zvědavý."
"Vypadneš odtud bez závodů, zápasů a houkání. Sám, dobrovolně."
"Strč si takový návrh a d'yeabl aép arse," prokázal čert znalost Starší mluvy. "Nikam nepůjdu, Mně se tu líbí."
"Jenže jsi tady nadělal velký binec. Přehnals to s žerty." "Düvvelsheyss ti po mých žertech." Sylván, jak se ukázalo, znal i trpaslicky. "A ten tvůj návrh má cenu taky jako Düwelsheyss. Nikam nepůjdu. Jedině, že bys mě porazil v nějaké hře. Mám ti dát příležitost? Zahrajeme si na hádanky, když nemáš rád silové hry. Hned ti položím hádanku a jestli ji uhodneš, vyhráls a já jdu pryč. Jestli se ti to nepodaří, já zůstávám a ty jdeš pryč. Napni mozek, protože hádanka není snadná."
Než Geralt stačil protestovat, čert zamečel, zadupal kopýtky, šlehl zemi ocasem a začal recitovat:
"Růžové lístečky, plničké lusky,
rostou v měkké hlíně opodál řeky.
Na dlouhé lodyze s puntíky květ,
neukazuj kocourovi, on by to sněd."
"No, co je to? Hádej."
"Nemám tušení," přiznal zaklínač lhostejně, aniž by se i jen pokusil zamyslet. "Mohl by to být popínavý hrášek." "Špatně. Prohráls."
"Jaká je správná odpověď? Co má... hm... kropenaté lusky?"
"Zelí."
"Poslyš," vyštěkl Geralt. "Začínáš mi jít na nervy."

"Varoval jsem tě," zařehtal se čert, "že hádanka není lehká. Co se dá dělat. Vyhrál jsem, zůstávám. A ty odcházíš. Loučím se s tebou - chladně."
"Ještě moment," zaklínač nepozorovaně strčil ruku do kapsy. "A moje hádanka? Mám snad právo na odvetu, ne?"
"Kdepak," protestoval čert. "Proč bys měl mít? Vždyť bych nemusel uhádnout. Máš mě za pitomce?"
"To ne," zakroutil Geralt hlavou. "Mám tě za vzteklého, drzého spratka. Hned si zahrajeme úplně novou hru, kterou ještě neznáš."
"Ha! Takže přece! Jaká je to hra?" "Hra se jmenuje," pronesl zaklínač zvolna, "'Nedělej druhému, co sám nemáš rád'. Nemusíš zavírat oči."
Geralt se sklonil do prudkého rozmachu, palcová železná kulička zasvištěla ostře vzduchem a s lupnutím zasáhla čerta přímo mezi rohy. Netvor padl naznak jako zasažený bleskem. Geralt se vrhl mezi tyčky a chytil ho za chlupatou nohu. Sylván zamečel a kopl, zaklínač skryl hlavu za paži, ale i tak mu zazvonilo v uších, protože čert, přes svou nepříliš statnou postavu, kopal silou rozzuřené muly. Zaklínač se pokoušel chytit kopající kopýtko, ale nestačil to. Kozorohý sebou mlel, mlátil po zemi rukama a nepřestával kopat, tentokrát se snažil zasáhnout protivníka přímo do čela. Zaklínač zaklel, protože cítil, že mu čertova noha vyklouzává z prstů. Odtrhli se od sebe a odkutáleli se každý na opačnou stranu, s praskáním lámali tyče a zamotávali se v lodyhách konopí.
Čert se zvedl první a zaútočil skloněnou rohatou lebkou. Jenže Geralt už stál pevně na nohou a bez potíží se útoku vyhnul, uchopil netvora za roh, silně s ním trhl, porazil ho na zem a přitlačil koleny. Čert zamečel a plivl mu přímo do očí tak, že by se za to nemusel stydět ani velbloud postižený slintavkou. Zaklínač instinktivně ustoupil nepouštěje ale čertovy rohy. Sylván, pokoušeje se uvolnit hlavu, kopl oběma kopyty najednou a - což bylo zvláštní - oběma zasáhl. Geralt neslušně zaklel, ale držení nepovolil. Zvedl čerta ze země, přitlačil k praskajícím tyčím a ze všech sil kopl do chlupatého kolena, pak se sehnul a naplil mu přímo do ucha. Čert zavyl a zacvakal tupými zubisky.
"Nečiň druhému..." zasípal zaklínač, "...co sám nemáš rád! Hrajeme dál?"
"Blemblemblééééé!!!" čert bublal, vyl a plival zuřivě, ale Geralt ho pevně držel za rohy a tlačil hlavu dolů, pročež čertovy plivance zasahovaly jen kopýtka, drásající půdu a zvedající oblaka prachu a listí.
Dalších několik minut proběhlo v intenzivním zmítání, výměně nadávek a kopanců. Geralt, mohl-li mít vůbec z něčeho radost, pak jen z toho, že ho nikdo nevidí, jelikož celé to vypadalo dokonale idiotsky.
Síla dalšího kopance je oba roztrhla a odhodila od sebe do konopného houští. Čert byl opět rychlejší než zaklínač - vstal a dal se na útěk, zřetelně při tom kulhaje. Geralt dýchal ztěžka a jen co si otřel tvář, rozběhl se za ním. Prodrali se konopím a vpadli mezi chmel. Zaklínač zaslechl dusot uhánějícího koně. Zvuk, na který čekal.
"Tady, Marigolde! Tady!" zařval. "Ve chmelu."
Nečekaně spatřil hrud oře těsně před sebou a v následujícím okamžiku ucítil náraz. Odrazil se od koně jako od skály a padl naznak, po úderu o zemi se mu zatmělo v očích. Přesto stačil uniknout stranou, za chmelové tyčky, unikaje před kopyty. Rychle se zvedl, ale v tom okamžiku do něj najel další jezdec, který jej opět porazil. A pak se na něj najednou někdo svalil a přitlačil ho k zemi. A pak jen záblesk a pronikavá bolest v zátylku. A tma.

VI.

V ústech měl písek. Když jej chtěl vyplivnout, poznal, že leží obličejem k zemi. Když se chtěl pohnout, poznal, že je svázaný. Pozvedl hlavu. Slyšel hlasy.

Ležel na lesní podestýlce, těsně vedle kmene sosny. Nějakých dvacet kroků od něj stálo několik odsedlaných koní. Viděl je za péřovými kapradinami dosti nezřetelně, ale určitě mezi nimi byla Marigoldova hnědka.
"Tři pytle kukuřice," slyšel. "Dobře, Torque. Výtečně. Umíš to."
"A to ještě není všechno," promluvil mečivý hlas, který mohl patřit pouze sylvánovi. "Podívej se na tohle, Galarre. Jako fazole, ale úplně bílé. A jak velké! A tohleto se jmenuje řepka. Oni z toho dělají olej."
Geralt ze všech sil sevřel víčka a pak oči opět otevřel. Ne, nebyl to sen. Čert a Galarr, ať už to byl kdokoli, používali Starší mluvu, jazyk elfů. Jen slova 'kukuřice', 'fazole' a 'řepka' pocházela z Obecné řeči.
"A toto? Co je to?" otázal se ten, kdo byl oslovován jako Galarr.
"Lněné semínko. Len, chápeš? Košile se dělají ze lnu. Je to o hodné levnější než hedvábí a mnohem odolnější. Výroba je, jak se mi zdá, dost složitá, ale zjistím co a jak."
"Jen ať se nám ten len uchytí a nezplaní jako řepa," postěžoval si Galarr, pořád používaje tu podivuhodnou hatmatilku. "Obstarej nové sazenice řepy, Torque."
"Žádný problém," zabučel čert. "Tady to opravdu není žádný problém, všechno tu roste jako zjednané. Dodám vám to, žádný strach."
"A ještě něco," řekl Galarr. "Zjisti konečně, v čem spočívá to jejich trojpolní hospodaření."
Zaklínač opatrně zvedl hlavu a pokusil se obrátit.
"Geralte..." zaslechl zašeptání. "Už ses probral."
"Marigoldev" odvětil také šeptem. "Kde to... Co s námi..."
Marigold jen tiše zasténal. Geralt toho už měl po krk. Zanadával, napjal svaly a otočil se na bok.
Uprostřed mýtiny stál čert, nesoucí, jak už věděl, zvučné jméno Torque. Byl zaměstnán nakládáním pytlů, vaků a balíků na koně. V této činnosti mu pomáhal štíhlý, vysoký muž, zvoucí se určitě Galarr. Onen muž zaslechl zaklínačův pohyb a otočil se. Měl modravě černé vlasy, ostré rysy tváře a velké, lesknoucí se oči. A špičaté uši.
Galarr byl elf. Elf z hor. Čistokrevný Aén Seidhe, představitel Staršího Lidu.
Galarr nebyl jediným elfem v dosahu zraku. Na okraji mýtiny jich sedělo dalších šest. Jeden z nich byl zaměstnán vyprazdňováním Marigoldových vaků, druhý drnkal na trubadúrově loutně. Ostatní, shromáždění kolem rozvázaného pytle, se zabývali hltavým požíráním řepy a syrové mrkve.
"Vanadáin, Toruviel," řekl Galarr a ukázal na zajatce hlavou. "Vedrái! Enn'le!"
Torque povyskočil a zamečel: "Ne, Galarre! Ne! Filavandrel to zakázal! Zapomněls snad?"
"Ne, nezapomněl jsem." Galarr přehodil dva pytle přes koňský hřbet. "Je ale nutno zjistit, zda neuvolnili pouta."
"Co po nás chcete?" vyjekl trubadúr, zatímco jeden ho z elfů přitlačil kolenem k zemi a kontroloval uzly. "Proč jste nás zajali? O co vám jde? Jsem Marigold, bás..."
Geralt zaslechl zvuk úderu. Obrátil se, až si zkroutil krk.
Elfka, stojící nad Marigoldem, měla černé oči a havraní vlasy, bujně padající na ramena, jen na skráních zapletené do dvou tenkých cůpků. Na sobě měla krátký kožený kabátek, pod ním volnou košili ze zeleného saténu a těsné vlněné legginy zastrčené do jezdeckých bot. Kolem pasu měla uvázaný barevný šátek, dosahující do půli stehen.
"Que glosse?" otázala se, hledíc na zaklínače a hrajíc si s rukojetí dlouhé dýky u pasu. "Que l'en pavienn, ell'ea?"
"Nell'ea," protestoval. "T'en pavienn, Aén Seidhe."
"Slyšels?" obrátila se elfka na svého druha, vysokého Seidhe, který se nenamáhal kontrolovat Geraltova pouta, jen si drnkal na loutně se lhostejným výrazem dlouhého obličeje. "Slyšels, Vanadáine? Opičák dokáže mluvit! Dokáže být dokonce i drzý!"
Seidhe pokrčil rameny. Péra, zdobící jeho kazajku, zašelestila.

"Další důvod proč mu nasadit roubík, Toruviel."
Elfka se sklonila nad Geralta. Měla dlouhé řasy, nepřirozeně bledou plet a vyschlé, popraskané rty. Nosila dlouhý náhrdelník z vyřezávaných kousků dřeva zlaté břízy, navlečených na řemínek několikrát otočený kolem krku.
"No tak, řekni ještě něco, opičáku," sykla. "Uvidíme, čeho je schopna tvoje štěkání uvyklá huba."
"Copak, potřebuješ záminku, abys mohla udeřit svázaného?" Zaklínač se s námahou obrátil na záda a vyplivl písek: "Bij jen tak. Viděl jsem, že to máš ráda. Ulev si."
Elfka se narovnala.
"Na tobě jsem si už ulevila - a to když jsi ještě měl volné ruce," řekla. "To já tě smetla koněm a dala ti po palici. A buď si jist, že to také budu já, kdo to s tebou skoncuje, až přijde čas."
Neodpověděl.
"Nejraději bych tě bodla zblízka, hledíc ti do očí," pokračovala elfka. "Jenže hrozně smrdíš, člověče. Zastřelím tě z luku."
"Jak je libo," pokrčil zaklínač rameny, kolik mu dovolila pouta. "Uděláš, co budeš chtít, ušlechtilá Aén Seidhe. Do svázaného a nehybného cíle se musíš trefit."
Elfka se nad ním rozkročila, sklonila se a blýskla zuby.
"Musím," sykla. "Zasáhnu všechno, co chci. Můžeš si ale být jistý, že nezemřeš po prvním šípu. Ani po druhém, Vynasnažím se, abys cítil, že umíráš."
"Prosím tě, nepřibližuj se ke mně tak blízko," zašklebil se v předstíraném odporu. "Hrozně smrdíš, Aén Seidhe."
Elfka odskočila, zakolébala se v úzkých bocích a s rozmachem ho kopla do nohy. Geralt se, když viděl, kam jej chce kopnout příště, skrčil a stočil do klubíčka. Podařilo se. Kopanec přistál sice na boku, ale za to s takovou silou, až mu zacvakaly zuby.
Vysoký elf, stojící opodál, doprovázel kopance ostrými akordy na strunách loutny.
"Nech ho být, Toruviel!" zamečel čert. "Zbláznila ses? Galarre, přikaž jí, ať přestane!"
"Thaésse!" zaječela Toruviel a opět zaklínače kopla. Vysoký Seidhe prudce trhl strunami, až jedna z nich s protáhlým zazvoněním praskla.
"Dost už! Už dost, u bohů!" zařval Marigold zoufale. Trhal sebou a zmítal se v poutech. "Proč ho mučíš, pitomá děvko? Nechte nás na pokoji! A ty nechej na pokoji mou loutnu, ano!"
Toruviel se na něj otočila s hrozivou grimasou na popraskaných rtech.
"Muzikant!" vyštěkla. "Člověk a muzikant! Loutnista!"
Beze slova vytrhla nástroj z rukou vysokého elfa a s rozmachem loutnu roztříštila o kmen sosny, pak strunami omotané zbytky hodila na Marigoldovu hruď.
"Na kravském rohu máš hrát, divochu, ne na loutně."
Básník smrtelně zbledl, rty se mu zachvěly. Geralt, cítící někde uvnitř sílící mrazivou zuřivost, přitáhl zrakem černé Toruvieliny oči.
"Co tak čumíš?" sykla elfa a sklonila se. "Špinavý opičáku! Chceš, abych ti vypíchla ty tvoje hadí oči?"
Její náhrdelník visel přímo nad ním. Zaklínač se napjal, prudkým pohybem se zvedl, chytil náhrdelník do zubů a silně trhl, krče nohy a uhýbaje stranou. Toruviel se zapotácela a svalila se na něj. Geralt se zmítal v poutech jako ryba na suchu, přimáčkl elfku pod sebe, hodil hlavou dozadu až mu křuplo v krčních obratlech a ze všech sil ji udeřil čelem do obličeje. Toruviel zavyla až se zalkla.
Brutálně ho z ní stáhli, uchopili jej za oděv a vlasy, zvedli ho. Někdo jej udeřil, ucítil, jak mu prsteny rozsekávají kůži na tvářích, les před očima mu zatančil a odplul. Všiml si jen, jak se Toruviel zvedá na kolena, spatřil krev tryskající z jejích úst a nosu. Elfka vytrhla dýku z pochvy, ale najednou zalkala, shrbila se, skryla obličej do dlaní a spustila hlavu mezi kolena.

Vysoký elf v kazajce zdobené pestrými péry jí vzal dýku a přistoupil k zaklínači. Usmíval se a zvedal čepel. Geralt jej už viděl rudě, krev z čela rozseknutého o Toruvieliny zuby mu zalévala oči.
"Ne!" zamečel Torque, skočil na elfa a pověsil se mu na ruce. "Nezabíjej! Ne!"
"Voe'rle Vanadáin," ozval se najednou zvučný hlas. "Quéss aén? Caélm, evelliénn! Galarr!"
Geralt otočil hlavu natolik, kolik mu dovolovala do jeho vlasů zabořená ruka.
Kůň, který vjel na mýtinku, byl sněhobílý, hřívu měl dlouhou, měkkou, hedvábnou jako ženské vlasy. Vlasy jezdce sedícího v bohatě zdobeném sedle měly stejnou barvu, na čele byly staženy čelenkou, vysázenou safíry.
Pomekávající Torque přiskočil ke koni, chytil se třmenu a zasypal bělovlasého elfa proudem slov. Seidhe jej přerušil vladařským gestem a seskočil ze sedla. Přistoupil k Toruviel, podpírané dvěma elfy opatrně jí z obličeje sňal zkrvavený šátek. Toruviel bolestně zasténala. Seidhe zakroutil hlavou, otočil se k zaklínači a přistoupil k němu. Jeho černé, ohnivé oči zářící jako hvězdy v pobledlé tváři, byly poznamenány modrými kruhy, jako kdyby po několik nocí nespal.
"Koušeš i svázaný," pronesl tiše v Obecné řeči bez přízvuku. "Jako bazilišek. Vyvodím z toho důsledky."
Toruviel začala," zamečel čert. "Kopala ho svázaného, jakoby přišla o rozum."
Elf mu opět pohybem ruky přikázal mlčet. Na jeho krátký rozkaz další elfové zavlekli zaklínače i Marigolda k sosně a přivázali je řemeny ke kmeni. Pak všichni poklekli u ležící Toruviel a zaclonili ji. Geralt slyšel, jak jednu chvíli vyjekla, zmítajíc se v jejich rukou.
"To jsem nechtěl," promluvil čert, stojící opodál zajatců. "To jsem nechtěl, člověče. Nevěděl jsem, že se objeví právě, když my... Když tě omráčili a tvého kamaráda připoutali na provaz ke koni, prosil jsem, aby vás pohodili tam, ve chmelu. Ale..."
"Nemohli nechat svědky," zabručel zaklínač.
"Snad nás nezabijí?" vyjekl Marigold. "Snad nás ne..."
Torque mlčel, jen popotahoval měkkým nosem.
"Do psí mateří!" zaječel básník. "Zabijou nás? Co se to tu vůbec děje, Geralte? Čeho jsme to byli svědky?"
"Náš kozorohý přítel má v Údolí Květů zvláštní poslání, že, Torque? Na elfské příkazy krade semena, sazenice, znalosti o rolnictví... Co ještě, čerte?"
"Co se dá," mekl Torque. "Všechno, co potřebují. A ukaž mi něco, co by nepotřebovali. Hladoví v horách, zvlášť v zimě. A o rolnictví nemají potuchy. Než si ochočí dobytek nebo drůbež, než něco vypěstují na políčkách... Nemají na to čas, člověče!"
"Seru na jejich čas. Co jsem jim udělal?" zaječel Marigold. "Co jsem jim provedl špatného?"
"Zauvažuj?" odpověděl tiše přistoupivší bělovlasý elf. Pak možná sám na svou otázku dokážeš najít odpověď."
"On se prostě mstí za všechny křivdy, jichž se elfům dostalo od lidí," zašklebil se zaklínač. "Je mu jedno, na kom se mstí. Nedej se zmást jeho ušlechtilým zjevem a vybranou mluvou, Marigolde. Ničím se neliší od té černooké, která nás zkopala. Musí si na někom vybít svou bezmocnou nenávist."
Elf zvedl Marigoldovu rozbitou loutnu, chvíli na ni mlčky hleděl, až ji konečně odhodil do houští.
"Kdybych chtěl dát průchod nenávisti či pomstychtivosti," řekl, hraje si s rukavicemi z měkké bílé kůže, "vpadl bych v noci do údolí, spálil osady a vyvraždil obyvatele. Směšně snadné, oni dokonce ani nestavějí stráže. Nevidí a neslyší nás, když chodí do lesa. Může být něco snadnějšího, jednoduššího než rychlý, tichý šíp, vystřelený zpoza stromu? Jenže my na vás hony nepořádáme. To ty, člověče s podivnýma očima, sis uspořádal lov na našeho přítele, sylvána Torqueho."
"Ech, přeháníš," mekl čert. "Jaký hon? Trochu jsme se pobavili..."

"To vy, lidé, nenávidíte všechno, co se od vás liší, třeba jen tvarem uší," pokračoval elf klidně, nevšímaje si kozorohého. "Proč jste nám vzali naši půdu, vyhnali nás z domovů, vytlačili do divokých hor? Zabrali jste nám Dol Blathanna, Údolí Květů. Jsem Filavandrel aén Fidháil ze Stříbrných Věží, z rodu Feleanorů z Bílých Korábů. Nyní vyhnaný na konec světa, jsem Filavandrel z Konce Světa."
"Svět je veliký," zamumlal zaklínač. "Můžeme se tady vejít všichni. Je dost místa."
"Svět je veliký," zopakoval elf. "To je pravda, člověče. Jenže vy jste ten svět změnili. Zpočátku jste ho měnili násilím, chovali jste se k němu tak, jako ke všemu, co se vám dostalo do rukou. Ted to vypadá, že se vám ten svět začíná přizpůsobovat. Sklonil se před vámi. Podlehl vám."
Geralt neodpověděl.
"Torque má pravdu," pokračoval Filavandrel. "Ano, hladovíme. Ano, hrozí nám záhuba. Slunce svítí jinak, vzduch je jiný, voda už není tou vodou, jíž byla kdysi. To, co jsme dříve jedli, co jsme používali, hyne, uvadá, planí. My jsme nikdy neobdělávali půdu, nedrásali jsme ji, na rozdíl od vás, lidí, motykami a rádly. Vám půda platí krvavé výkupné. Nás obdarovávala. Vy jí berete její poklady silou. Pro nás země rodila a rozkvétala, protože nás milovala. Nu co, žádná láska netrvá věčně. Ale my chceme přežít."
"Zrno není třeba krást, je možné koupit je. Tolik, kolik budete potřebovat. Máte ještě pořád hodně věcí, které lidé považují za velice cenné. Můžete obchodovat."
Filavandrel se pohrdavě usmál.
"S vámi? Nikdy!"
Geralt se zamračil až mu popraskala krev, zaschnutá na líci.
"Běžte k ďasu s tou vaší arogancí a pohrdáním. Tím, že nechcete soužití, odsuzujete se sami k záhubě. Soužití, domluva, to je vaše jediná šance."
Filavandrel se naklonil kupředu a oči mu zazářily. "Dohoda za vašich podmínek?" otázal se změněným, ale stále ještě klidným hlasem. "Uznat vaši nadvládu? Ztratit svou identitu? Žít s vámi jako kdo? Otroci? Páriové? Žít s vámi za hradbami, jimiž se od nás ohrazujete ve městech? Žít s vašimi ženami a jít za to na šibenici? Klidně se dívat na to, co na každém kroku potkává děti, jež jsou plodem takového soužití? Proč se vyhýbáš mým očím, podivný člověče? Jak se tobě žije s bližními, od nich se přece poněkud lišíš?"
"Snažím se," zaklínač mu pohlédl přímo do očí. "Jakž takž to jde. Protože musím. Protože nemám jiné východisko. Protože jsem v sobě nějak přemohl pýchu a hrdost na odlišnost, neboť je to obrana před odlišnosti, ačkoli obrana žalostná. Protože jsem pochopil, že slunce svítí jinak, protože se něco mění a já nejsem středem těch změn. Slunce svítí jinak a bude už tak svítit, nic nepomůže vyskakovat na ně s motykou v ruce. Je nutno přijmout skutečnosti, elfe, je nutno naučit se to."
"To byste chtěli, že?" Filavandrel si utřel hřbetem ruky pot, který mu vystoupil na bledém čele nad bílým obočím. K tomu chcete ostatní donutit? Přesvědčení, že teď nastal váš čas, vaše, lidská éra a epocha, že to, co děláte jiným rasám, je stejně přirozené jako východy a západy slunce? Že se s tím musí všichni smířit, že to všichni musí přijmout? A to ty mě obviňuješ z pýchy? Co jsou pak názory, které hlásáš? Proč si vy, lidé, nedokážete uvědomit, že ve vaší vládě nad světem je tolik přirozenosti, jako ve vších, rozmnožených v kožiše? Stejně úspěšně bys mi mohl navrhovat soužití s hromadou vší, stejně pozorně bych naslouchal vším, kdyby mi náhradou za uznání jejich nadvlády vyslovily souhlas se společným užíváním kožichu."
"Neztrácej čas debatou s takovým nepříjemným hmyzem, elfe," odpověděl zaklínač, jen s námahou ovládaje hlas. "Jen se divím, jak moc toužíš v takové vši, jako jsem já, vzbudit provinilý pocit a pokoru. Jsi ubožák, Filavandrele. Jsi rozhořčený, žízníš po pomstě a přitom si dobře uvědomuješ svou bezmocnost. Pokračuj, bodni mě mečem. Pomsti se celé lidské rase. Uvidíš, jak se ti uleví. Kopni mě předtím do koulí nebo do zubů, jako ta tvoje Toruviel."

Filavandrel odvrátil hlavu.
"Toruviel je nemocná," řekl.
"Znám tu nemoc i její příznaky." Geralt si odplivl přes rameno. "To, co jsem jí dal, by jí mělo pomoci."
"Opravdu, ten rozhovor nemá smysl." Filavandrel vstal. "Je mi líto, ale musíme vás zabít. Pomsta s tím nemá nic společného, je to čistě praktické řešení. Torque musí dál vykonávat svůj úkol a nikdo se nesmí dozvědět, pro koho to dělá. Nemůžeme si dovolit válku s vámi a na obchod a výměnu se nachytat nedáme. Nejsme tak naivní, abychom nevěděli, čí předvoj jsou vaši kupci. Kdo za nimi přichází. A jakého druhu soužití přináší."
"Elfe," ozval se do té doby mlčky naslouchající Marigold. "Mám přátele. Lidé, kteří za nás dají výkupné. Budeš-li chtít, i v podobě jídla. V jakékoli podobě. Přemýšlej o tom. Ta ukradená semena vás přece nezachrání..."
"Je už nezachrání vůbec nic," přerušil jej Geralt. "Neponižuj se před ním, Marigolde, nežebroň. Je to zbytečné a žalostné."
"Na někoho, kdo žije tak krátce," pousmál se Filavandrel nuceně, "projevuješ překvapivé pohrdání smrtí, člověče."
Jedou se člověk rodí a jednou umírá," pronesl zaklínač klidné. "Filozofie přímo pro vši, že? A tvoje dlouhověkost? Lituji tě, Filavandrele."
Elf zvedl obočí.
"To mi musíš vysvětlit. Proč?"
"Jste žalostně směšní, vy, s kradenými pytlíčky semen na nákladních koních, s hrstkou zrna, s drobečky, jejichž pomocí chcete přežít. A s tím vaším posláním, která má vaše myšlenky odvrátit od blížícího se konce. Protože ty přece dobře víš, že tohle je už konec. Nic nevzejde a neurodí se na náhorních planinách, nic vás už nezachrání. Jenže vy jste dlouhověcí. Budete žít dlouho, velice dlouho v pyšně zvolené izolaci, stále méně početní, stále slabší, stále zahořklejší. A ty víš, Filavandrele, co se pak stane. Víš, že pak zoufalí mladíci s očima stoletých starců a dívky, odkvetlé, jalové a nemocné, jako je Toruviel, povedou do údolí ty, kdo ještě budou schopni udržet v rukou meče a luky. Sjedete do kvetoucích údolí na schůzku se smrtí, budete toužit zemřít hrdě, v boji a ne v brlozích, kde vás napadají anemie, souchotě a kurděje. Pak si, dlouhověký Aén Seidhe, na mě vzpomeneš. Připomeneš si, že mi tě bylo líto. A pochopíš, že jsem měl pravdu."
"Čas ukáže, kdo má pravdu," pronesl elf tiše. "A zde je převaha dlouhověkosti. Já mám šanci přesvědčit se o tom. Třeba i díky té hrstce ukradeného zrní. Ty tu šanci mít nebudeš. Za chvilku zemřeš."
Ušetř alespoň jeho," ukázal Geralt hlavou na Marigolda. "Ne, ne z patetického milosrdenství. Z rozumu. Já nikomu chybět nebudu, jeho ale budou chtít pomstít."
"Máš podivný názor na můj rozum," odpověděl elf po krátkém zamyšlení. "Přežije-li díky tobě, bezpochyby se bude cítit zavázán pomstít tě."
"Tím si můžeš být jist!" vybuchl Marigold, bledý jako smrt. "Tím si, zkurvysyne, můžeš být jist. Zabij mě taky, jinak, to ti slibuji, proti tobě zvednu celý svět. Uvidíš, co dokážou vši z kožichu! Zničíme vás, i kdybychom měli srovnat se zemí celé ty vaše hory! Tím si můžeš být jist!"
Marigolde, ty jsi ale hlupák," povzdechl si zaklínač.
"Jednou se člověk rodí a jednou umírá," prohlásil básník hrdé, jenže celý dojem kazily zuby, cvakající jako kastaněty.
"To o všem rozhodlo." Filavandrel vytáhl rukavice zpoza opasku a natáhl si je. "Je čas ukončit tuto epizodu."
Na jeho krátký rozkaz se elfové s luky v rukou rozestavili naproti. Udělali to rychle, nejspíš na to už dávno čekali. Jeden, jak si zaklínač povšiml, ještě přežvykoval řepu. Toruviel, s ústy

a nosem do kříže obvázanými pruhy látky a březovou kůrou, stanula vedle lučištníků. Bez luku.
"Máme vám zavázat oči?" otázal se Filavandrel.
"Zmiz," odvrátil zaklínač hlavu. "Odejdi..."
"A d'yeabl aép arse," dokončil to Marigold, cvakaje zuby.
"To ne!" zamečel najednou čert, který přiběhl a tělem zakryl odsouzence. "Ztratili jste rozum? Filavandrele! Tak jsme se nedomluvili! Tak ne! Měls je odvézt do hor, podržet někde v jeskyni dokud neskončíme tu..."
"Torque," řekl elf. "Nemohu. Nemohu riskovat. Viděls, co udělal Toruviel i když byl svázaný? Nemohu riskovat." "Nezajímá mě, co můžete a co ne! Co si vůbec myslíte? Že vám dovolím vraždu? Tady, na mé půdě? Vedle mé osady? Vy proklatí pitomci! Zmizte odtud i s těmi svými luky, jinak vás potrkám, uk, uk!"
"Torque," Filavandrel zapřel ruce v bok. "To, co musíme udělat, je nutné."
"Düvvelsheyss a ne nutné!"
"Ustup, Torque."
Kozorohý potřásal ušima, mečel ještě hlasitěji, vypoulil oči a ohnul loket do urážlivého gesta velice oblíbeného mezi trpaslíky.
"Nebudete tady nikoho vraždit! Nasedněte na koně a vypadněte do hor, za průsmyk! Jinak budete muset zabít i mě!"
"Měj rozum," pronesl bělovlasý elf zvolna. "Jestliže je necháme žít, dovědí se lidé o tobě, o tom, co děláš. Chytnou tě a umučí. Vždyť je znáš."
"Znám," mekl čert, nepřestávaje tělem chránit Geralta i Marigolda. "Mám dojem, že je znám dokonce líp než vás! A dost dobře nevím, s kým je lepší držet! Lituju, že jsem se dal s vámi dohromady, Filavandrele!"
"Sám jsi to chtěl," řekl elf mrazivě a dal znamení lučištníkům. "Sám jsi to chtěl, Torque. L'sparelleán! Evelliénn!"
Elfové vytáhli šípy z toulců.
"Běž, Torque," procedil Geralt přes zuby. "To nemá smysl. Ustup."
Čert se ani nepohnul, jen mu ukázal trpasličí gesto. "Slyším... hudbu..." zasténal najednou Marigold.
"To se stává," odpověděl Geralt, hledě na hroty šípů. "Nic si z toho nedělej. To není žádná ostuda, zbláznit se strachy."
Filavandrelova tvář se změnila, sešklebila se v podivné grimase. Bělovlasý Seidhe se prudce otočil a křikl na lučištníky, krátce, úsečně. Lučištníci spustili zbraně.
Na mýtinu vešla Lille.
Už to nebylo hubené vesnické děvče v prostých šatičkách. Trávou porostlou mýtinou k nim kráčela - ne, nekráčela - plula k nim Královna, zářivá, zlatovlasá, s jiskrnýma očima, úžasná Královna Polí, ozdobená girlandami květin, klasů, svazků bylin. Po levém boku jí na neobratných nožkách poskakoval koloušek, po pravém dupal velký ježek.
"Dana Méadbh," pronesl Filavandrel uctivě. A pak sklonil hlavu a poklekl.
I ostatní elfové poklekli, pomalu, jakoby neochotně, jeden po druhém padali na kolena, hluboce a uctivě se ukláněli. Poslední, kdo poklekl, byla Toruviel.
"Haél, Dana Méadbh," zopakoval Filavandrel.
Lille na pozdrav neodpověděla. Zastavila se několik kroků před elfem, přelétla modrým pohledem přes Marigolda a Geralta. Torque, ač rovněž v úkloně, se okamžitě pustil do rozvazování pout. Nikdo ze Seidhe se ani nepohnul.
Lille ještě pořád stála před Filavandrelem. Nepromluvila, nevydala nejmenší zvuk, ale zaklínač viděl změny na elfově obličeji, cítil jejich auru a neměl pochyb, že se mezi touto dvojicí odehrávala výměna myslí. Čert jej najednou potáhl za rukáv.
"Tvůj přítel," zamečel tiše, "se rozhodl omdlít. Nemáme moc času. Co dělat?"

"Vraž mu pár facek."
"S rozkoší."
Filavandrel povstal z pokleku. Na jeho rozkaz se elfové bleskově vrhli sedlat koně.
"Pojd s námi, Dana Méabdh," promluvil bělovlasý elf.
"Potřebujeme tě. Neopouštěj nás, Věčná. Nezbavuj nás své milosti. Bez ní zahyneme."
Lille pomalu zakroutila hlavou a ukázala k východu, k horám. Elf se uklonil, žmoulaje v ruce zdobené opratě svého bělohřívého oře.
Marigold, bledý a oněmělý, podpírán sylvánem přistoupil blíž. Lille na něj pohlédla a usmála se. Pak pohlédla do zaklínačových očí, hleděla do nich dlouho. Neřekla ani slovo. Slova nebyla nutná.
Většina elfů už byla v sedlech, když se přiblížili Filavandrel s Toruviel. Geralt pohlédl do černých očí elfky, lesknoucích se nad obvazy.
"Toruviel..." začal, ale nedomluvil.
Elfka kývla hlavou. Sňala z hrušky sedla loutnu, nádherný nástroj z lehkého, umělecky intarzovaného dřeva, s vyřezávaným štíhlým gryfem. Beze slova ji podala Marigoldovi. Básník přijal nástroj a uklonil se. Rovněž beze slova, ale jeho oči vyjadřovaly mnoho.
"Loučím se s tebou, podivný člověče," oslovil Filavandrel tiše Geralta. "Máš pravdu. Slova nejsou nutná. Nic nezmění."
Geralt mlčel.
"Po delším uvažování," dodal Seidhe, "jsem došel k názoru, že jsi měl pravdu. Tehdy, kdy ti nás bylo líto. Takže zatím na shledanou. Na shledanou co nevidět, toho dne, kdy sestoupíme do údolí, abychom hrdě zahynuli. Pak se po tobě budeme rozhlížet, já a Toruviel. Nesmíš nás zklamat."
Delší dobu na sebe mlčky hleděli. A pak zaklínač odpověděl krátce a prostě:
"Budu se snažit."

VII.

"U všech bohů, Geralte!" Marigold přestal hrát, objal loutnu a dotkl se jí tváří. "To dřevo zpívá samo! Ty struny žijí! Jak nádherný tón! U všech čertů, těch pár kopanců a trocha strachu je za tuhle loutničku moc nízká cena. Kdybych věděl, co za to dostanu, nechal bych se kopat od rána do večera. Geralte? Posloucháš mě vůbec?"
"Těžko vás neslyšet," zvedl zaklínač hlavu nad knihu, pohlédl na čerta, který neúnavně pískal na podivné flétničce, vyrobené z kousků třtiny o různé délce. "Slyším vás, celé okolí vás slyší."
"Düvvelsheyss a ne okolí." Torque odložil píšťalku. "Pustina, nic víc. Divočina. Zapadákov. Ech, jak se mi stýská po mém konopí."
"Stýská se mu po konopí," zasmál se Marigold, opatrně kroutící mistrně vyřezávanými kolíčky loutny. "Měl jsi sedět v houští jako myška a ne strašit holky, ničit hráze a srát do studní. Mám dojem, že teď budeš opatrnější a odpustíš si žerty, viď, Torque?"
"Jenže já mám rád žerty," prohlásil čert, ceně zuby. "Bez vtipů si nedovedu představit život. Ale dobře, slibuju, že na novém místě budu opatrnější. Budu žertovat obezřetněji."
Noc byla pochmurná a větrná, vítr pokládal rákosí, šuměl ve větvích křoví, kde rozbili tábor. Marigold přihodil chrastí na oheň. Torque se vrtěl v pelechu, odháněje ocasem komáry. V jezeře sebou plácla ryba.
"Celou naši výpravu na konec světa popíšu v baladě," prohlásil Marigold. "A tebe, Torque, v ní popíšu taky."
"Nemysli si, že ti to projde jen tak," štěkl čert. "Já pak taky napíšu baladu a popíšu tě tak, že se dvanáct let nebudeš moct objevit ve slušné společnosti. Tak si dej bacha. Geralte?"
"Copak?"
"Vyčetls v té knize, kterou jsi tak nectně vyloudil z těch sedláků, něco zajímavého?"

"Jistě."
"Tak to přečti i nám, dokud ještě oheň nevyhasl."
"To ano." Marigold zadrnkal na zvučných strunách Toruvieliny loutny. "Čti, Geralte."
Zaklínač se opřel na lokti a přisunul knihu blíže k ohništi.
"Uzříti je možno," začal, "v dobu letní od dnů májových a červnových až po září, nejčastěji ale stává se to ve Svátek Srpu, jenž staří zvali Lammas. Zjevuje se jakožto Panna Zlatovlasá, v květech celičká a vše, co živé jest, spěchá za ní a lne k ní, lhostejno, zda býlí či zvěř. Pročež jméno její jest Živa. Prastaří zvou ji Danamebi a ctí ji převelice. Dokonce Vousatí, ač v nitru hor a ne v polích žijí, ctí ji i zovou ji Bloemenmagde."
"Danamebi," zabručel Marigold. "Dana Méabdh. Polní Panna."
"Kdekoli Živa stane, půda kvete a rodí, bujně rodí se tvor všeliký, taková moc její. Národy všeliké obětiny skládají jí z úrody, v naději horoucí, že jejich, ne cizí ves navštíví. Praví se též, že nakonec Živa usadí se v národu, jenž nad všeliké ostatní vynikne, ale to pouhé bajky babské jsou. Neb mudrci praví, že Živa zemi jen miluje i to, co roste na ní i žije, jedno zda pláňka to nejmenší či chrobák nejškarednější a národy všeliké pro ni více nejsou, nežli ona pláňka nepatrná, neboť i tak zmizí a nová po nich, jiná přijdou plemena. Ale Živa věčná jest, byla i bude, vždy, do konce věků."
"Do konce věků!" zazpíval trubadúr a zadrnkal na loutně. Torque se přidal vysokým trylkem své rákosové píšťalky. "Buď pozdravena, Polní Panno! Za úrodu, za květiny v Dol Blathanna, i za kůži níže podepsaného, již jsi zachránila před proděravěním šípy. Víte, něco vám řeknu."
Přestal hrát, objal loutnu jako dítě a posmutněl.
"Nejspíš se v baladě nezmíním o elfech a potížích, s nimiž se potýkají. Našlo by se dost lotrů, ochotných vydat se do hor... Proč přispíšit..."
Trubadúr zmlkl.
"Jen to domluv," řekl Torque hořce. "Chceš říct, proč přispíšit to, co je stejně neodvratné. Nevyhnutelné."
"Nemluvme o tom," přerušil je Geralt. "Proč o tom mluvit? Slova nejsou nutná. Berte si příklad z Lille."
"Domlouvala se s elfem telepaticky," zabručel bard. "Cítil jsem to. Že, Geralte? Ty přece takovou komunikaci cítíš. Zachytils, o čem... Co sdělila elfovi?"
"Něco málo."
"Co říkala?"
"Mluvila o naději. O tom, že všechno se obrozuje a obrozovat nepřestane."
"Jen to?"
"To stačilo."
"Hm... Geralte? Lille žije na vsi, mezi lidmi. Myslíš si, že..."
"...že mezi nimi zůstane? Tady, v Dol Blathanna? Snad. Jestli..."
"Jestli?"
"Jestli se lidé ukážou toho hodni. Jestli konec světa zůstane koncem světa. Budeme-li respektovat hranice... No, dost už řečí, chlapci. Je čas jít spát."
"Pravda. Půlnoc je blízko, oheň uhasíná. Ještě chvilku posedím, vždycky se mi nejlíp skládalo rýmy u dohasínajícího ohně. A potřebuju pro svou baladu název. Pěkný název."
"Co tak Konec světa?"
"Banální," vyprskl básník. "I kdyby to byl skutečně konec, je třeba popsat to jinak. Metaforicky. Předpokládám, že víš, co je to metafora, Geralte? Hm... Musím si to promyslet... Tam, kde... K čertu... Tam, kde..."
"Dobrou noc," řekl čert.